

Nr 70.

Ankom till riksdagens kansli den 10 mars 1939 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
anslag till kurs för farmacie kandidatexamen.*

(2:a avd.)

Uti en den 17 februari 1939 dagtecknad proposition (nr 90) har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till bestridande av kostnaderna för en extra kurs för farmacie kandidatexamen må av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av högst 14,500 kronor.

Av förevarande proposition inhämtas bland annat följande:

Utbildningen till apotekaryrket börjar med minst två års lärotid såsom *apotekselev*. Efter denna grundläggande praktiska utbildning avlägges *farmacie kandidatexamen*, vilket normalt sker efter genomgång av en vid farmaceutiska institutet anordnad kurs, som i vanliga fall pågår under tiden från den 1 september till slutet av februari nästföljande år. Efter avläggandet av kandidatexamen följer tjänstgöring å apotek såsom farmaceut under minst tolv månader och därefter genomgång av den tvååriga lärokurs, som leder till *apotekarexamen*.

För att bli antagen till apotekselev fordras studentexamen med vitsord om minst godkända insikter i vissa ämnen. Antagning sker genom Sveriges apotekareförbunds verkställande utskott. Antalet apotekselever, som varje år högst må antagas, bestämmes av medicinalstyrelsen på förslag av nämnda utskott och efter det Sveriges farmaceutförbund lämnats tillfälle att yttra sig. Gällande bestämmelser angående apotekselevers antagande och lärotid m. m. äro meddelade i kungörelsen nr 361/1929. Den 1 januari 1940 träda nya bestämmelser i ämnet i kraft, vilka meddelats i kungörelsen nr 765/1938. I här angivna avseenden sker enligt den nya kungörelsen icke någon väsentlig förändring.

År 1937 antogos 76 apotekselever och år 1938 75.

Tillträde till den ordinarie kursen för farmacie kandidatexamen vid farmaceutiska institutet kan varje år normalt beredas endast för ett begränsat antal apotekselever, för närvarande 56. En tillfällig ökning till 80 medgavs för 1937—38 års lärokurs.

I underdånig skrivelse den 2 februari 1939, som till ecklesiastikdepartementet inkommit den 7 februari 1939, har medicinalstyrelsen hemställt bland annat om anordnande vid farmaceutiska centralinstitutet med början den 1 mars 1939 av en extra kurs för farmacie kandidatexamen samt om anvisande av medel för ändamålet i fråga.

Medicinalstyrelsens hemställan har föranletts av en utav centralstyrelsen för Sveriges apotekareförbund i skrivelse den 28 november 1938 till medicinalstyrelsen gjord framställning i ämnet, varöver av styrelsen infordrade yttranden avgivits den 12 december 1938 av farmaceutiska institutets lärarkollegium, den 20 december 1938 av dess styrelse, den 7 januari 1939 av centralstyrelsen för Sveriges farmaceutförbund och den 20 januari 1939 av apotekarsocietetens direktion. Över medicinalstyrelsens framställning har utlåtande avgivits av statskontoret den 11 februari 1939.

Apotekareförbundets centralstyrelse har motiverat sin framställning med nödvändigheten av att åtgärder med det snaraste vidtoges för avhjälpan av den brist på utbildade farmaceuter, som enligt centralstyrelsens förmenande för närvarande rådde. Av de under år 1937 antagna 76 apotekseleverna hade 31 vunnit inträde vid 1938—39 års kurs för farmacie kandidatexamen. Därest en extra kurs nu anordnades för återstående 45 elever skulle genom en dylik anordning yrket kunna redan omkring den 1 september 1939 tillföras nya farmaceuter till sistnämnda antal.

Farmaceutiska institutets lärarkollegium har kostnadsberäknat den ifrågasatta kursen till 13,900 kronor. Kollegiet har uttalat vissa betänkligheter men likväl icke avstyrkt förslaget.

Styrelsen för farmaceutiska institutet har funnit de av lärarkollegiet beräknade utgifterna för kursen böra höjas till 15,100 kronor samt har framhållit, att, då elevavgifterna för kursen uppginge till ($45 \times 100 =$) 4,500 kronor, kursen alltså komme att draga en kostnad av ($15,100 - 4,500 =$) 10,600 kronor. Tillika har styrelsen påpekat, att en alternativ lösning av det föreliggande problemet kunde tänkas — ökning av elevantalet vid den ordinarie kursen läsåret 1939—40 — men har samtidigt uttalat, att detta alternativ ur utbildningssynpunkt ställde sig mindre fördelaktigt. Kostnaderna för kursen skulle enligt styrelsens beräkningar fördela sig på följande sätt:

Lärare (laborator) i kemi och kemisk farmaci	kronor	4,550
Lärare (laborator) i botanik och farmakognosi	»	4,550
Lärare i teknisk farmaci och farmaceutisk författningskunskap	»	2,000
Extra laborator i kemi (två månader)	»	1,300
Arvode för kurs i steriliseringsteknik	»	700
Vaktmästare, omkring	»	2,000

Summa kronor 15,100.

Centralstyrelsen för Sveriges farmaceutförbund har avstyrkt de ifrågasatta åtgärderna för ökning av antalet utbildade farmaceuter under motivering, att åtgärderna syntes onödiga och komme att inverka ogynnsamt på farmaceuternas arbetsmöjligheter.

Apotekarsocietetens direktion har tillstyrkt att åtgärder vidtoges i angivna riktning och framhållit bland annat:

Farmaceutbristen hade nu blivit så stor, att förhållandena vore snart sagt olidliga. Denna brist gjorde sig gällande ej blott vid mera tillfälliga behov, såsom vid ombyte av innehavare eller vid sjukdoms- och dödsfall — vilka behov vore mest iögonenfallande — utan även därutinnan, att medelstora och större apotek ofta nödgades arbeta med en personal, som vore reducerad till den grad, att det under normala förhållanden skulle anses oförsvarligt och att arbetsbelastningen för de enskilda måste bli ytterst kännbar.

Direktionen måste på grund härav konstatera, att ett verkligt nödläge föreläge, varför snabba och effektiva åtgärder måste vidtagas för att, icke minst i den läkemedelsbehövande allmänhetens intresse, apotekaryrket med minsta möjliga tidsutdräkt tillfördes farmaceutiskt utbildad personal i den utsträckning, som erfordrades för att apotekens skötsel ej skulle äventyras.

Medicinalstyrelsen har vitsordat, att en svårartad brist på farmaceuter uppstått, och förklarat sig anse, att det vore en tvingande nödvändighet, att det nödläge, som ovedersägligen för närvarande föreläge, snarast bringades till upphörande.

Apotekarförbundets förevarande förslag — anför medicinalstyrelsen bland annat — innefattade som första åtgärd anordnandet av en extra kurs för farmacie kandidatexamen med början den 1 mars 1939, i vilken kurs skulle vinna inträde de 45 (eller såsom apotekarsocietetens direktion riktigare uppgåve 46) apotekselever, som antagits under år 1937 och som ej deltog i nu pågående kurs för samma examen. Styrelsen för farmaceutiska institutet hade angående detta förslag anfört, att det syntes styrelsen ur utbildningssynpunkt lämpligare, att den ordinarie kursen läsåret 1939—40 utökades till dubbelkurs, varigenom 80 elever kunde mottagas. En extra kurs skulle dock bidraga till att den påtalade bristen snabbare avhjälpes. Vid den extra kursen och den ordinarie skulle sammanlagt 101 (102) i stället för 80 farmacie kandidater kunna utexamineras före utgången av mars 1940. Medicinalstyrelsen ville understryka nödvändigheten av att den extra kursen komme till stånd och kunde icke tillstyrka, att i nu rådande nödläge det visserligen ur undervisningssynpunkt mera tilltalande förslaget om dubblering av ordinarie kursen genomfördes. Styrelsen ville i samband härmed erinra om att tidigare extra lärare anstälts, som skött såväl föreläsningar som examination, utan att olägenheter för undervisningen därav kunnat förspörjas. Vad styrelsen för farmaceutiska institutet anfört i fråga om kostnaderna för den extra kursen funne sig medicinalstyrelsen kunna biträda.

Departementschefen har för egen del anfört, att ehuru vissa av de erinringar, som från farmaceutiska institutets sida och även av Sveriges farmaceutförbund framstälts mot det föreliggande förslaget, syntes befogade, departementschefen dock med hänsyn till den nu rådande situationen inom apoteksväsendet icke funnit sig böra motsätta sig ifrågasättande förslag. Mot det ifrågasatta antalet kursdeltagare hade departementschefen icke ansett sig böra i sakens nuvarande läge framställa någon erinran. Om personalbehovet vid apoteken i framtiden skulle avtaga, exempelvis till följd av minskad apoteksomsättning eller

åtgärder för reglering av de särskilda apotekens personal, finnes möjligheter att anpassa rekryteringen av apotekselever och utbildningen av farmaceutisk personal efter de ändrade förhållandena.

De av farmaceutiska institutet utförda kostnadsberäkningarna syntes departementschefen kunna i huvudsak godtagas. De vid kursen inflytande avgifterna borde icke användas till gäldande av utgifterna för kursen utan på vanligt sätt redovisas såsom uppbörd å farmaceutiska institutets materielanslag. Det för ändamålet erforderliga anslagsbeloppet syntes dock, bland annat med hänsyn till att kostnaderna för vaktmästarhjälp syntes för högt upptagna, kunna begränsas till 14,500 kronor. Detta belopp syntes lämpligen böra anvisas ur förslagsanslaget till oförutsedda utgifter, vartill riksdagens medgivande borde inhämtas.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, synas särskilda åtgärder vara av nöden för avhjälpande av den för närvarande rådande bristen på farmaceutiskt utbildad personal. Utskottet anser sig därför böra biträda det av departementschefen tillstyrkta förslaget om anvisande av medel till anordnande innevarande år av en extra kurs för farmacie kandidatexamen, avsedd för omkring 45 deltagare, varigenom apoteken redan hösten 1939 kunna tillföras ett relativt stort tillskott nyutbildade farmacie kandidater. Emot de av departementschefen för kursens anordnande beräknade kostnaderna — 14,500 kronor — har utskottet icke funnit anledning till erinran. Ifrågavarande belopp torde i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag få tagas i anspråk av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Enligt vad utskottet under hand inhämtat lär den ifrågasatta kursen kunna taga sin början omkring den 1 nästkommande april.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att till bestridande av kostnaderna för en extra kurs för farmacie kandidatexamen må av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av högst 14,500 kronor.

Stockholm den 10 mars 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Gränebo*, *Nilsson* i Malmö, *Asplund*, *Andersson* i Fältenborg, *Nilsson* i Landeryd, *Ström* i Lidköping, *Larsson* i Varberg, *Sundberg*, *Bäcklund*, *von Heland*, *Andersson* i Rixö och *Nisser*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist*, *Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Ward*, *Persson* i Tidaholm, *De Geer* i Hanaskog, *Bergvall* och *Hansson* i Rubbestad.